

SXEDIO.31B

SXEDIO.31B

19.5.1571: Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΛΑΛΑ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΕΝΤΕΙΝΕΙ ΤΙΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

Η πολιορκία της Αμμοχώστου από τις δυνάμεις του Λαλά Μουσταφά που άρχισε στα μέσα του Σεπτεμβρίου του **1570**, κράτησε δέκα ολόκληρους μήνες.

Ο Μουσταφά Πασάς έφθασε στα κράσπεδα της πόλης σε μια όχι και τόσο καλή εποχή για την επιχείρησή του, μια και πλησίαζε ο χειμώνας ενώ οι αποκλεισμένοι στην Αμμόχωστο ήσαν πανέτοιμοι. Κι έτσι η πολιορκία παρατεινόταν.

Ετσι μέχρι τον Απρίλιο-Μάιο ο στρατός του Μουσταφά περιορίστηκε σε προετοιμασίες, μικρές ανταλλαγές κανονιοβολισμών που αποκρούονταν κάπως εύκολα από τους αποκλεισμένους που επιστράτευσαν τους πάντες και τα πάντα με την ελπίδα της άφιξης μεγάλης δύναμης από τον Πάπα ή την Ισπανία για να τους ενισχύσει.

Ομως η δύναμη αυτή δεν επρόκειτο να έλθει ποτέ γιατί ο επικεφαλής των δυνάμεων της Ισπανίας, δικαιολογούμενος ότι η δύναμη που θα έστελλε προοριζόταν για τη Λευκωσία παρά για την Αμμόχωστο, άφησε τις δυνάμεις του στην Κρήτη αντί να εκστρατεύσει σε βοήθεια της Αμμοχώστου.

Ομως όσο συνεχιζόταν ο αποκλεισμός οι προμήθειες των Αμμοχωστιανών σε τρόφιμα και πολεμικά μέσα άρχισαν να λιγοστεύουν και άρχισαν να κάνουν οικονομίες στα πυρομαχικά.

Από την άλλη ο Λαλά Μουσταφά ενισχύθηκε και με άλλες δυνάμεις από την Τουρκία τους επόμενους μήνες, ενώ ο Σελήμ προέτρεπε το στρατηγό του να επιταχύνει την κατάληψη της πόλης με την έναρξη της Άνοιξης.

Ετσι μόλις καταλάγιασε ο χειμώνας ο Λαλά Μουσταφά ενέτεινε τις επιθέσεις του εναντίον της Αμμοχώστου όπου οι αποκλεισμένοι περνούσαν

δύσκολες πραγματικά στιγμές.

Για όλα όσα συνέβησαν αυτή την περίοδο γράφει ο Κυπριανός στην Ιστορία του :

"Μετά την κατά θείαν συγχώρησιν σκλαβίαν της Λευκοσίας, ο καπετάν πασάς Αλής, εσύκωσεν από ταις Αλικαίς την αρμάδα, και άραξεν εις τον Κάβον της γραίας και τη **18** σεπτεμβρ. ο Μουσταφάπασας, διατάξας τα πράγματα εις Λευκοσίαν, έδραμε να καταπίη και την Αμμόχουστον.

" Ελθών ου πολλά μακράν ταύτης, έστησε το στρατόπεδον, προέστειλε διαφημήσας εις Συρίαν και Ανατολήν όσοι πιστοί εις τον προφήτην και Σουλτάνον να έλθουν να δείξουν την θερμότητα και ζήλον τους εις τον πόλεμον της Αμμοχούστου, και διατί είναι η πλέον πλουσιότερα χώρα του Κόσμου, διά βραβείον θέλουν χαρή την λαφυραγωγίαν της.

"Και λέγουσιν ότι συνάχθη λαός Τουρκών ως **200** χιλ. τη αληθεία δε **80** χιλ. ήτον η πληρωμένας χωρίς των αυτοθελήτων **60** χιλ.

"Τη **23**, ευθύς ύψωσε καστέλλιο εις τον εκεί σκόπελλον, διά να πλήττη με τα κανώνια και τα τείχη και τα καράβια, οπού εφύλαττον εις το λιμένα.

Τη **29** ύψωσεν άλλα δύο καστέλλια και έστησε χονδρά κανώνια οπού έφερον από την Λευκοσίαν, και άρχισε πρώτη Οκτωβρ. (**1570**) να κτυπά τα τείχη με σφοδρότητα, αλλά στενοχωρηθείς από μίαν σφοδροτέραν φωτιαν των της Αμμοχούστου, ετραβήχθη τη τρίτη Οκτωβ. τρία μίλ. ιταλ. μακράν του κάστρου, εις χωρίον λεγόμενον Πόμο δ' Αδάμο. Τότε οι αποκλεισμένοι ώρμησαν έξω και εχάλασαν τας ετοιμασίας του.

"Όλον δε το στράτευμα της Αμμοχούστου των Χριστιανών ήτο μόνον **4** χιλ πολίται και χωριάται, και διακόσιοι Αλβαέζοι.

" Στρατηγοί και κηβερνήται τούτου ήσαν ο Εκλαμπρ. Μαρκαντλωνιος Μπραγαδίνος, άριστος εις τα

πολεμικά και γενναίος, καπετάνιος των αρμάδων ο ανδρείος Εκτώρ Βαγλιόνες, αρχιστράτηγος και Λουρέντζος Τιέπολος, καστ. Πάφου, Ανδρέας Μπραγαδών, άλλοι οφφικιάλοι και αξιωματικοί και Κύπριοι και ξένοι. Αλλά τί; ως προς το πολυάριθμον πλήθος των εχθρών δεν ήταν ένας προς τριάντα σχεδόν, εάν συμπεριλάβωμεν και τους λεβέντες της αρμάδας.

"Ηλπιζον όμως οι αποκεισμένοι ώραν της ώρας βοήθειαν εκ Βενετίας, κατά τας ειδήσεις οπού είχον, πως έμελλε να φθάση η φλότα της Αυθεντίας των ογληγορήτερον.

"Η φλόττα, λοιπόν, της Αυθεντίας, αφ' ού υπερέβη πολλές δυσκολίας, συνθεμένη από εκατόν είκοσι γαλέρας, χωρίς άλλα πολλά κάτεργα, γαλεότζες και τρικάταρτα, φέρουσα στράτευμα **25** χιλ. εκλεκτόν, **44** πλεύμενα, διότι είχε στείλη ο βασιλεύς της Ισπανίας ως σύμμαχος, υπό την διοίκησιν τινός Δορία, **12** γαλέρας ο Πάπας, υπό την φροντίδα του δούκα Παλιάν, τα δε λοιπά της Αυθεντίας υπό την διοίκησιν του γενεράλε Ζάνε, αρχιθαλασσίου.

Μία φλότα αληθινά αρκετή να βάλη τον εχθρόν εις φόβον έφυγεν από της Κρήτης και με εύδιον καιρόν εις ολίγας ημέρας έφθασεν εις Καστελλόριζον, τέλη Σεπτεμβρ. Εκεί έμαθον την αιχμαλωσίαν της Λευκοσίας υπό των Τουρκών και εξεπλάγησαν.

"Οθεν εκάλεσαν συμβούλιον πάντων των γενεραλέων και οφφικιάλων, και όσον μεν οι πιστοί έκλιναν διά να έλθουν εις βοήθειαν καν της Αμμοχούστου, άλλα τόσοσιν ο Σπανιόλος Δορίας, αντιστέκετο εναντιούμενος, προφασιζόμενος, πως ο σκοπός του δεν ήταν άλλος και η υπόσχεσις, παρά διά να βοηθήση την Λευκοσίαν, πως ήταν μία ανοησία να συμπλακή με ένα εχθρόν τόσοσιν ισχυρόν και ανώτερον εις τας δυνάμεις, πως ο χειμών τον ανάγκαζε να προστρέξη εις λιμένας φίλων του βασιλέως του, διά να φυλάξη τας γαλέρας του.

"Εσκοτίσθη ο Ζάνες και λοιποί από την λύπην τους, και πολλά επάσχησε τόσοσιν αυτός όσον και οι

άλλοι να τον καταπείσουν, αλλά δεν εστάθη τρόπος να καταμαλάξουν την αμείλικτον ψυχήν και διά να ειπώ δόλιον, του Σπανιόλου.

"Μεγάλον φθόνον έφερον διότι τότε τα άλλα βασίλεια κατά της Αυθεντίας, και υπό το κάλυμμα της συμμαχίας εζήτησαν την βλάβην της, δεν έβλεπον την στιγμήν πότε να την ιδούσι να γονατίση και να ξεπέση της δόξης και ισχύος ης απόκτησε κατά παντων, με την ναυτικήν της και με την καλήν της διοίκησιν.

"Τέλος ο Δόριας, χωρίς άλλην απόκρισιν μηδέν εντραπείς, έπλευσε κατά τα νερά της Νεαπόλεως.

"Και οι λοιποί, ως αδύνατοι, τι να κάμουσιν, εστράφησαν και αυτοί, όθεν ήλθον, αφήσαντες τους Τούρκους να τους πριγελούσι και να τους περιπαίζουσιν, ανάνδρους και δειλούς αποκαλούντες τους.

"Ο καπετάν πασάς, λαβών την είδησιν της φλότιτας των Χριστιανών, άφησε και λάφυρα και σκλάβους εις την γην, και ελθών έως Πάφου, έστειλε ταχύπλοα και εις ολίγας ημέρας βεβαιωθείς την φυγήν των Χριστιανών, εστράφη εις Αμμόχουστο, όπου οι Τούρκοι μαθόντες επεριγέλουν και ύβριζαν τους χριστιανούς, και εδόθησαν τότε εις χορούς και παιγνίδια, μην ελπίζοντες φόβον από τινά πλέον.

"Και ο καπετάν πασάς ετοιμάζετο διά την Κωνσταντινούπολιν.

"Εν ω δε εβάρκαρε τους σκλάβους και τα λάφυρα, ένα γαλεώνι του Μεεμέτ πασά γεμάτον σκλάβους από το άνθος των ευγενών και ευγενίδων νέων της Λευκοσίας, οπού έστειλλε τω σουλτάνω υιό του, και τω βεζύρη Μεεμέτ, άναψε φωτίαν έξαφνα, και εκάησαν και σκλάβοι και λάφυρα εις μίαν στιγμήν.

"Εθλιψε πολλά τον Μουσταφάν το συμβεβηκός, και κοντά εις αυτό και άλλα δύο εκάησαν.

"Αρνάλδα, αρχόντισσα ευγενής Λευκοσιάτισσα, θυγατέρα του κώμητος Ρουχιάς αξιοπρεπεστάτου, ος εφονεύθη εις πόλεμον ωραία κατ' εξοχήν, διωρισμένη διά το χαρέμι του σουλτάνου, ιστορούσι Στέφανος και

Καλλέπιος, έπραξε τούτο το ηρωϊκόν κατόρθωμα και επί τούτου έδωκε φωτάν.

Και ευχαριστήθη να γένη πυρός παρανάλωμα με τας άλλας, παρά να καταισχύνη την δόξα του γένους της, και να καταντήση εντρύφημα των ασεβών νικητών της πατρίδος της.

Εφυγε με όλον τούτο ο καπετάν πασάς, αφήσας μόνον **8** γαλέρας έξωθεν της Αμμοχούστου, και έφθασεν εις Πόλιν, **14** Δεκεμ. όπου μετά θριάμβου υπεδέχθη η αρμάδα, σείροντες τας σημαίας των Χριστιανών εις την θάλασσαν και αλαλάζοντες.

"Μετ' ολίγον όμως ο Αλής εξώσθη της αξίας, υπό του σουλτάνου, διατί δεν εκατάτρεψε την φλόττα των Χριστιανών και αντ' αυτού ηξιώθη της αξίας ο Περτού, νέος υπερήφανος και τολμηρώτατος.

"Αφ' ου έφυγεν ο καπετάν πασάς, έφθασεν εις την Αμμόχουστον ο κουερίνης Μαρκαντώνιος με **12** γαλέρας, φέρων αρκετούς στρατιώτας αι ζωοτροφίας από την Κρήτην, διά τους αποκλεισμένους.

"Εκαταχάασε τας γαλέρας των Τουρκών, άλλας έτρεψεν εις φυγών, επίασε και μίαν και έμβη τον λιμένα.

"Έδωκε κάποιαν αναψυχήν εις την χώραν ο ερχομός του εις όλους, και αυτός εστράφη πάλιν εις Κρήτην ακίνδυνος.

"Κατόπιν τούτου έφθασε και ο Νικολός Δονάτος, εκ Νεβετίας με οκτακοσίους σολδάτους, αλλ' αι τοιαύται βοήθειαι ήσαν πολλά αδύναται, ως προς τον εχθρόν τους.

"Τότε οι προεστώτες του λαού και του στρατεύματος, συμβουλευθέντες, έβγαλαν έξω της χώρας τα ανωφελή στόματα, στείλαντες τα εις τα χωρία και έμειναν μέσα ως επτά χιλ. άξιοι διά τον πόλεμον.

"Πολλά άλλα επρόβλεψεν ο άξιος Μπραγαδίνος, οχυρώσας το κάστρον, γυμνάζων τους πολίτας και χωρίας εις τον πόλεμον και διορίσας το ψωμία να γίνεται εις ένα μόνον τόπον και να διαμοιράζεται εις καθ' ένα υπό την επιστασίαν του Τι έπολου.

Αν οι αποκλεισμένοι επρόβλεπον κάθε ετοιμασίαν να αντισταθούν εις τον εχθρόν, ο εχθρός έξω δεν έστεκεν αμέριμνος.

"Ετοίμασε σάκκους, ξύλα, μαλλία, πίσσας, κατράμια, σίδηρα, εργαλεία, πέτρας, άρματα, πόλβερην, διά να ρίψη εις γην τα τείχη της δυστυχούς Αμμοχούστου κατά την άνοιξιν.

"Οι χωριάται από κάθε μέρος της νήσου είρχοντο και αυτοκάλεστοι και από τον φόβον τους, και από την επιθυμίαν οπού είχον να αλλάξουσιν εξουσιαστήν, νομίζοντες ελευθερίαν των από την μαστιγα των αρχόντων, την τυραννίαν των Τουρκών, και εδούλευον εις το στράτευμα των αυτών.

"Κατά τας αρχάς του Απριλίου (1571) λοιπόν, έφθασε και ο νέος καπετάν πασάς με 80 γαλέρας, φέρων στράτευμα από κάθε χρείαν, και προστάγματα εις τον Μουσταφά πασάν, να ταχύνη την απόκτησιν της πόλεως, και τη 14 εσύκωσε το στράτευμα και ελθών έστησε το στρατόπεδον προς τα υψώματα, διορίσας μέρος εις τα περιβόλια της Αμμοχούστου, μέρος γύρωθεν του κάστρου, ύψωσε σειράς κανωνίων επάνω εις νέους πύργους, οπού έκτισε και 40 χιλιάδες σκάπται άνοιξαν χαντάκια και υποκάτωθεν έως εις τα τειχόκαστρον διάφορα λαγούμια.

Και τη 16 άρχισε να ρίπη κατά του κάστρου ακατάπαυσα αλλά τα τείχη ισχυρά, είδον πασάς πως δεν ωφελούν τα κτυπήματα από μακρά και εδιώρισε χανδάκια πλησίον ένα του άλλου βαθύτατα, ώστε να κρύπτονται οι τουφλικάδες, από τας προσβολάς των απολεισμένων.

"Οι της χώρας καταλαβάνοντες ποίον μέρος ο εχθρός στοχάζετο να κτυπήση πρώτον, επρόσθεσαν τας φυλάξεις και οχύρωσαν τον τόπον με άλλα προπύργια, στοχάσθησαν να ευγαίνουν έξω έξαφνα, να συγχύζουν τον εχθρόν, αλλά εις μίαν εκβολήν από τριακόσιοι με σπαθία, με κοντάρια και τουφέκια, με όλον οπού έβαλον τους εχθρούς εις φυγήν, και εθανάτωσαν και πολούς, αλλ' εθανατώθησαν και εξ αυτών 30 και 60

επληγώθησαν, όθεν εκρίθη πλέον έξω να μην ευγένουσι, και να στέκωνται μόνον εις διαυθέτευσιν της πόλεως.

Τότε οι εχθροί ολίγον κατ' ολίγον, με την φύλαξιν των χαντακίων τους, έφθασαν έως εις την κορυφήν του έξω κάστρου και τη **19** Μαΐου (**1571**), ο εχθρός άρχισε να πολεμή το κάστρον από ένδεκα καστελλόπουλλα, η πόρτα της Λεμεσού επλήττετο με **33** κανώνια, επιστάτη εκεί ο ίδιος ο μουσταφάπασας, ο πύργος του Ριβελλίνου με **5** κανώνια, από το καστέλλι του σκοπέλλου, το πτερύργιον του Αρσεναλίου από ένδεκα, ο πύργος της Αγίας Νάπας με **4** μεγάλα, ο πύργος του Ανδρούτζη, με ένδεκα.

Οι αποκλεισμένοι δεν έλειψαν να ανταποκρίνωνται και να προξενούσι φοβεράς ζημίας του εχθρού με τα κανώνια, αλλ' άρχισε να λείπη η πόλβερη.

"Ενας σκλάβος αλπανέζος φυγών, ήλθεν εις την χώραν και έφερεν είδησιν πως εσκοτώθησαν από τους εχθρούς από ταις **19** έως ταις **24** Μαΐου εως τρεις χιλιάδ. αλλά με όλην την φθοράν ο Μουσταφαπασάς εβίαζε την φωτίαν των κανωνίων, τόσον διά να ανοίξη χάλαστραν εις το κάστρον και να ρίψη την πόρταν, ώστε έπιπτον τα βόλια ως χάλαζα, μήτε ημέραν, μήτε νύκτα ο αναπαυόμενος.

Αννοιξε φευ η χαλάστρα και τη **25** έστειλεν ένα τζαβούσι με γράμματα εις τους δυστυχείς αποκλεισμένους γράφων αυτών με θυμόν να παραδοθούσιν, αν θέλουν να φυλάξωσι την ζωήν των, την τιμήν των και το έχει των.

Αλλ ο Εκτωρ Βαγλιόνες ήλθεν εις την πόρτα, είπε του γραματοφόρου, να ειπή του πασά του να ακολουθή το έργον του και ότι είναι έτοιμοι να του αποκριθούσιν έως εις τον θάνατον.

"Την αυγήν πάλιν ευρέθη μία σαΐτα με γράμμα εις τον χάνδακα, οπού έγγραφε τα αυτά.

"Οι ολίγοι εκείνοι στρατιώται, αληθινά άξιοι, οι οδηγοί τούτου του μικρού τάγματος ανδρείοι, άγρυπνοι και σπουδαίοι εις την πολεμικήν, αλλ'

άρχισαν να λείπουν τα μέσα οπού είναι η τροφή και η πόλβερη.

Οθεν ο Εκλ. Μπραγαδίνος ώρισε με γνώμην του συμβουλίου τους λομπαρδιέρους να μην ρίπτουν παρά τριάκοντα φοραίς εις τριάντα κανώνια το ημερονύκτιον, εις καιρόν οπού ο εχθρός έρριπτεν αναρίθμητα.

"Και περί το μέσον του Ιουνίου εκυρίευσε τελείως τα έξω τείχη του χάνδακος με πολλήν του φθοράν όμως, και άρχισε να ρίπτη εις αυτό ξύλα, πέτρας, σάκκους με χώμα και κάθε ύλην, σχηματίσας στρατόν να κάμη την εξόρμησιν.

Οι αποκλεισμένοι επενόησαν φωτίας τεχνικάς και άλλας μηχανάς κατά του εχθρού, αλλά χιλιάδες τουφεκλήδες έστεκον έτοιμοι, αν εφαινέτο τινάς εις το κάστρον, χιλιάδες τουφεκκίαις έπιπτον επάνω του, φυλάττοντες εκείνους οπού εγέμιζαν τον χάνδακα, εύγαλαν αρκετά λαγούμια υποκάτωθεν του κάστρου και ετοιμάζοντο οι εχθρού διά μίαν γενικήν εξόρμησιν"

Μέσα στην πόλη της Αμμοχώστου τον Απρίλιο-Μάϊο του **1571** τα πράγματα άρχισαν να γίνονται ακόμα πιο δύσκολα. Οι ελλείψεις σε τρόφιμα, πολεμοφόδια και άλλα υλικά πολέμου ήταν τεράστιες.

Παράλληλα οι κάτοικοι της πόλης, βλέποντας ότι η βοήθεια που περίμεναν από τη Βενετία δεν έφθανε άρχισαν τις μεμψοιμιρίες και έφθασαν μέχρι την άσκηση πίεσης στον Μαρκαντώνιο Βραγαδίνο να παραδώσει τη πόλη στους Τούρκους, θεωρώντας άσκοπη κάθε άλλη αιματοχυσία.

Ετσι κοντά στην πίεση του Λαλά Μουσταφά, που καθημερινά έστελλε μηνύματα στον Μαρκαντώνιο Βραγαδίνο να του παραδώσει την πόλη, είχε τώρα και τους κατοίκους να του ζητουν κάτι τέτοιο.

Ο ίδιος όμως επέμενε να αρνείται και να απορρίπτει κάθε αξίωση να παραδώσει την πόλη.

Στις **21** Ιουνίου με τα τείχη της Αμμοχώστου μισογκρεμισμένα και τους υπερασπιστές της εξαντλημένους, ο Λαλά Μουσταφά τέθηκε επικεφαλής των δυνάμεων του και διέταξε γενική επίθεση

εναντίον της Αμμοχώστου με όλα τα μέσα.